

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ ·НЕОФИТ РИЛСКИ· БЛАГОЕВГРАД

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Пресиян Марчев Марков, преподавател в ЮФ на УНСС, член на научно жури, определено със Заповед № 2604/05.11.2024 г. на Ректора на ЮЗУ, за провеждане на защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ по научната специалност „Наказателно право“, професионално направление 3.6. Право, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Относно: дисертационен труд на тема „Наказателноправна защита на семейните отношения“ с автор Йоана Ивова Петрова, докторант в редовна форма на обучение в катедра „Публичноправни науки“ при Правно-историческия факултет на ЮЗУ и научен ръководител доц. д-р Надежда Кръстева

I. Обобщени данни за представения дисертационен труд

Представената дисертация е в обем 329 стандартни машинописни страници (оформена в 225 печатни страници при кегел на шрифта от 12 пункта) с авторски текст с класическа структура от увод, три глави и заключение (общо 306 стр.). Библиографията включва 45 научни съчинения на кирилица и латиница, няколко справочни издания и множество съдебни актове и интернет ресурси. Бележките под линия са 508. Авторефератът правилно отразява съдържанието на дисертационния труд и направените от докторанта публикации по темата на изследването. Приносите са отразени лаконично и неизчерпателно, навярно поради научна скромност.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси

Трудът безспорно съдържа редица теоретични и практически приноси, сред които най-висока оценка заслужават следните:

- Темата е категорично актуална и изследвана изчерпателно в елегантна и логично подредена структура, включваща позовавания на впечатляващ брой относими съдебни актове. Всички релевантни престъпни състави са идентифицирани и анализирани критично.

- Стилът на изложението е ясен, научен и съобразен с предмета на изследването без ненужно да се следва обичайната за учебните текстове подредба на признаците на разглежданите състави. Проявена е креативност в употребата на понятието за обществена опасност по отношение на разпоредби от периода преди неговото въвеждане в наказателното ни право (стр. 12, бел. 9, стр. 139), което спомага за сравнително-историческия анализ.

- Навсякъде при анализа на законодателството е използван често пренебрегваният метод на функционалното тълкуване посредством съотнасяне на нормите към техните цели, изразени в мотиви и обсъждания в НС.

- Историческият анализ е направен на две равнища: уводно за развитието на семейните отношения (с авторова периодизация на българското семейно право на стр. 12) и контекстуално при всеки разгледан състав на престъпление. Този подход не само поставя предмета на изследване в необходимия контекст, но и позволява идентификация на генезиса на определени тенденции в българското наказателно законодателство – възможни субекти на неизбежната отбрана (стр. 15, бел. 27), засилена наказателноправна закрила на жените (стр. 17), допустим обем на намесата на държавата в семейните отношения (стр. 18), защита от домашно насилие (стр. 36), минимална възраст за наказателна отговорност (стр. 40).

- Анализът на престъплението неплащане на издръжка по чл. 183 НК съдържа позоваване на принцип на наказателното право, като изкусно е посочено приложното му поле и е обосновано изключение от него (стр. 119-121).

- В заключението на гл. 2 (стр. 137) е направена връзка между съдържанието на наказателноправните норми и социалните условия за тяхното прилагане, на чиято основа е изведено правилно заключение относно реалистичните очаквания към превантивното действие на анализираните разпоредби. Подходът е характерен за правния институционализъм като най-модерно учение в Общата теория на правото и преодолява формализма на нормативното направление.

- Авторското мнение по спорния въпрос за интимната връзка като основание за защита от домашно насилие по ЗЗДН и НК е изразено изрично и ясно, аргументирано е на няколко равнища и от всички релевантни гледни точки (стр. 175-182).

- Предложенията *de lege ferenda* са разумни и заслужават законодателно обмисляне. Някои от тях съдържат и допълнителни теоретични и практически приноси наред с предназначението си за подобряване на

законодателството: преместването на съпругеското заживяване с принудено лице по чл. 190 НК в раздела „Престъпления срещу брака и семейството“ (стр. 83 и 200) допринася за изясняване на обекта му и е в съответствие с тенденцията за защита на фактическите съпругески отношения; въвеждането на състав за родителското отвличане и изключението от него (стр. 102-103 и 200) спомага за допълнителна закрила срещу домашно насилие (този проблем може едновременно да бъде решен, ако в предложението признакът „противозаконно“ се замени с „цел да осуети упражняването на родителски права или лични контакти“); инкриминирането на комерсиалното сурогатно майчинство (стр. 111 и 201) ще изпревари пролиферацията на този вид деяния в нашата държава.

III. Критични бележки и препоръки

В научно изследване с такова високо качество несъвършенства могат да се открият само в някои детайли:

- Неизбежно е допускането на известни противоречия в толкова обемен труд, които лесно могат да се отстранят при редакция: позивът за правна закрила на бъдещи деца означава защита на несъществуващ правен субект (стр. 43 и 149); целта на наказателния закон да „ликвидира“ престъпленията (стр. 59) е нереалистична на фона на констатацията за „трайността“ на тези явления във времето (стр. 63); устойчивостта на политиката за налагане на наказания без лишаване от свобода (стр. 63) е силно разклатена след измененията в санкциите от 2010 г. насам; „Злоупотребата с власт може да се прояви ... в употреба на сила или заплашване“ (стр. 79), които са напълно отделни форми на принуда; „въвеждане в заблуждение предполага различни действия - ... заплахи“ (стр. 83), което обаче е форма на принуда; „Продажбата на деца е деяние, което никога не е толерирано от българския народ“ (стр. 106) с позоваване на Д. Маринов, който на стр. 127 от труда си „Българско обичайно право“ описва обичая за взимане на откуп за дете (което чудесно подкрепя тезата на докторанта, че наказателното право изкоренява архаични обичаи – стр. 198); „В НЗ от 1896 г. неплащането на издръжка не е престъпно“ (стр. 112) при двойния дележ на престъпните деяния на престъпления и нарушения (Долапчиев, цит. уч., стр. 126, № 9 и стр. 147, № 1); анализът на квалифицираното изнасилване е основан на аргументи от присъда за блудство с малолетно лице (стр. 163, вкл. бел. 422, където поради техническа грешка пише изнасилване), при което принудата е квалифициран състав, а не признак на основния; изводът за дискриминационно разширяване на кръга от пострадали от домашно насилие лица (стр. 174) е направен без посочване на защитения признак и на основание създаване на привилегия, а не засягане на права; по отношение предложението за промяна на дефиницията за домашно насилие в НК (стр. 192 и стр. 205-206) са относими същите критични бележки, които авторът отправя към сегашната дефиниция във връзка с доказването на предшестващия акт на домашно насилие (стр. 187).

- Няколко тези се нуждаят от аргументация, вкл. опровергаване на противоположните решения на проблема: невярното деклариране на липса на пречки за брака е квалифицирано като съвкупност по чл. 176 и 313 НК без да се отхвърли съотношението на поглъщане между тях (стр. 66); приема се наличие на съвкупност за склоняване и посредничество по чл. 182а НК без да е изключен традиционно субсидиарния характер на посредничеството (стр. 105); смята се, че трафикираната жертва ще носи отговорност за продажба на дете по чл. 182б НК без да се обсъди приложението на чл. 16а НК в контекста на принуденото съгласие (стр. 106); предлага се престъплението по чл. 186 НК да се наказва по-тежко от това по чл. 185, ал. 1 НК, при положение че пострадал от последното може също да е лице под 7 г., а първият акт по чл. 186 НК всъщност фактически преодолява престъпните последици от чл. 184 НК; изразена е теза за наличие на необходимо съучастие с наказателнонеотговорно лице при инцеста без да се изключи приложението на чл. 151, ал. 1 и 4 НК (стр. 166 и 204).

- Мнението на автора относно разрешаването на установените противоречия в съдебната практика следва да бъде ясно изразено и аргументирано в текста (стр. 159-160, стр. 163, стр. 195), както е направено по въпроса за интимната връзка в ЗЗДН и НК.

- Добре би било при езиковия анализ (стр. 125, бел. 327 и стр. 126, бел. 330) да се използва авторитетният Речник на българския език на БАН (<https://ibl.bas.bg/rbe/>) вместо други ресурси.

Отправените препоръки са с оглед бъдеща публикация на труда.

IV. Заключение

В заключение, имайки предвид всички приведени съображения, давам положителна оценка на представения за защита дисертационен труд на докторанта Йоана Ивова Петрова на тема „Наказателноправна защита на семейните отношения“.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в научна област „3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Наказателно право“ на Йоана Ивова Петрова.

Дата: 25.11.2024 г.

Член на журито:

(Подпис)

SOUTHWEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI",
BLAGOEVGRAD

OPINION

From Assoc. Professor doctor Presiyan Marchev Markov, lecturer at the Faculty of Science of the UNWE, member of the scientific jury, determined by Order No. 2604/05.11.2024. of the Rector of SWU, to conduct a defence of a dissertation work for the award of a PhD in the scientific specialty "Criminal Law", professional direction 3.6. Law, field of higher education 3. Social, economic and legal sciences

Subject: dissertation work on the topic "Criminal law defence of family relations" with author Yoana Ivova Petrova, PhD student in full-time studies at the Department of Public Law Sciences at the Faculty of Law and History of SWU and supervisor Assoc. Dr. Nadezhda Krasteva

I. Summary data for the presented dissertation work

The presented dissertation is 329 standard typewritten pages (formatted in 225 printed pages at 12-point Kegel font) with an author's text with a classical structure of an introduction, three chapters and a conclusion (306 pages in total). The bibliography includes 45 scientific works in Cyrillic and Latin, several reference publications and numerous legal acts and Internet resources. Footnotes are 508. The abstract correctly reflects the content of the dissertation work and the publications made by the doctoral student on the topic of the research. The contributions are presented succinctly and not exhaustively, probably due to scientific modesty.

II. Evaluation of scientific and practical results and contributions

The work undoubtedly contains a number of theoretical and practical contributions, among which the following deserve the highest evaluation:

- The topic is decidedly current and thoroughly researched in an elegant and logically arranged structure, including references to an impressive number of relevant legal acts. All relevant criminal compositions are identified and critically analyzed.

- The style of the exposition is clear, scientific and consistent with the subject of the study without unnecessarily following the usual for educational texts arrangement of the signs of the compositions under consideration. Creativity has been shown in the use of the concept of public danger in relation to provisions from the period before its

introduction into our criminal law (p. 12, note 9, p. 139), which helps the comparative-historical analysis.

- The often-neglected method of functional interpretation was used everywhere in the analysis of the legislation by means of relating the norms to their goals, expressed in reasons and discussions in the National Assembly.

- The historical analysis is done on two levels: introductory to the development of family relations (with the author's periodization of Bulgarian family law on page 12) and contextually for each considered composition of the crime. This approach not only places the subject of research in the necessary context, but also allows identification of the genesis of certain trends in Bulgarian criminal legislation - possible subjects of the inevitable defense (p. 15, note 27), enhanced criminal protection for women (p. 17), permissible scope of state intervention in family relations (p. 18), protection from domestic violence (p. 36), minimum age of criminal responsibility (p. 40).

- The analysis of the crime of non-payment of alimony under Art. 183 of the Criminal Code contains a reference to a principle of criminal law, artfully indicating its scope and justifying an exception to it (p. 119-121).

- In the conclusion of ch. 2 (p. 137) a connection was made between the content of criminal law norms and the social conditions for their application, on the basis of which a correct conclusion was drawn regarding the realistic expectations for the preventive action of the analyzed provisions. The approach is characteristic of legal institutionalism as the most modern teaching in the General Theory of Law and overcomes the formalism of the normative direction.

- The author's opinion on the controversial issue of the intimate relationship as a basis for protection from domestic violence under the Domestic Violence Protection Act and the Criminal Code is expressed explicitly and clearly, it is argued on several levels and from all relevant points of view (p. 175-182).

- The proposals *de lege ferenda* are reasonable and deserve legislative consideration. Some of them also contain additional theoretical and practical points of contribution in addition to their purpose to improve the legislation: the transfer of conjugal cohabitation with a forced person under Art. 190 of the Criminal Code in the section "Crimes against marriage and the family" (pages 83 and 200) contributes to clarifying its object and is in line with the tendency to protect *de facto* conjugal relations; the introduction of a clause on parental abduction and its exception (p. 102-103 and 200) helps to provide additional protection against domestic violence (this problem can be simultaneously solved if in the proposal the sign "unlawful" is replaced by "in order to frustrate the exercise of parental rights or personal contacts");

criminalizing commercial surrogacy (pages 111 and 201) will prevent the proliferation of this type of practice in our country.

III. Critical notes and recommendations

In a scientific study of such high quality, imperfections can be found only in some details:

- It is inevitable to admit certain contradictions in such a voluminous work, which can easily be removed during editing: the call for legal protection of future children means the protection of a non-existent legal entity (pages 43 and 149); the goal of the criminal law to "liquidate" crimes (p. 59) is unrealistic against the background of the finding of the "permanence" of these phenomena over time (p. 63);

- the sustainability of the non-custodial sentencing policy (p. 63) has been badly shaken since the 2010 sentencing changes; "The abuse of power may manifest itself ... in the use of force or intimidation" (p. 79), which are entirely separate forms of coercion; "misleading implies various actions - ...threats" (p. 83), which is, however, a form of coercion; "The sale of children is an act that has never been tolerated by the Bulgarian people" (p. 106) with reference to D. Marinov, who on p. 127 of his work "Bulgarian Customary Law" describes the custom of ransoming a child (which wonderfully supports the doctoral student's thesis that criminal law eradicates archaic customs - p. 198); "In Criminal Code from 1896 non-payment of alimony is not criminal" (p. 112) in the double division of criminal acts into felonies and violations (Dolapchiev, quotes, p. 126, No. 9 and p. 147, No. 1); the analysis of qualified rape is based on arguments from a conviction for fornication with a minor (p. 163, incl. note 422, where, due to a technical error, it says rape), where coercion is a qualified composition, not an element of the main one; the conclusion of discriminatory expansion of the circle of victims of domestic violence (p. 174) was made without indicating the protected characteristic and on the basis of creating a privilege, not affecting rights; regarding the proposal to change the definition of domestic violence in the Criminal Code (p. 192 and p. 205-206), the same critical remarks that the author makes to the current definition in connection with the proof of the previous act of domestic violence are relevant (p. 187) .

- Several theses need argumentation, including refutation of the opposite solutions to the problem: the false declaration of the absence of obstacles to marriage is qualified as a totality under Art. 176 and 313 of the Criminal Code without rejecting the absorption ratio between them (p. 66); it is assumed that there is an aggregate for persuasion and mediation under Art. 182a of the Criminal Code without excluding the traditionally subsidiary nature of mediation (p. 105); it is believed that the trafficked victim will be liable for the sale of a child under Art. 182b of the Criminal Code without discussing the application of Art. 16a of the Criminal Code in the context of forced consent (p. 106); the offense under Art. 186 of the Criminal Code to be

punished more severely than that under Art. 185, para. 1 of the Criminal Code, given that the victim of the latter may also be a person under the age of 7, and the first act under Art. 186 of the Criminal Code actually overcomes the criminal consequences of Art. 184 of the Criminal Code; a thesis has been expressed about the presence of necessary complicity with a criminally irresponsible person in incest without excluding the application of Art. 151, para. 1 and 4 Criminal Code (p. 166 and 204).

- The author's opinion regarding the resolution of the established contradictions in judicial practice should be clearly expressed and argued in the text (p. 159-160, p. 163, p. 195), as was done on the issue of the intimate relationship in the Domestic Violence Protect Act and the Criminal Code.

- It would be good for the linguistic analysis (p. 125, note 327 and p. 126, note 330) to use the authoritative Dictionary of the Bulgarian language of the BAS (<https://ibl.bas.bg/rbe/>) instead of others resources.

The recommendations made are with a view to future publication of the work.

IV. Conclusion

In conclusion, bearing in mind all the above considerations, I give a positive assessment to the doctoral student Yoana Ivova Petrova's dissertation submitted for defence on the topic "Criminal Law Defence of Family Relations".

The dissertation meets the requirements of Art. 6, para. 3 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and of Art. 27, para. 2 of the Regulations for the implementation of LDASRB for obtaining the educational and scientific degree "doctor", therefore, I propose to the respected scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" in the scientific field "3. Social, economic and legal sciences", professional direction "3.6 Law", scientific specialty "Criminal Law" of Yoana Ivova Petrova.

Date: 25.11.2024

Member of the Jury:

(Signature)